

Katalogizacija elektroničke knjige u hrvatskim knjižnicama

Novak, Dijana

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:144999>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-28**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
Ak. god. 2020./2021.

Dijana Novak

**Katalogizacija elektroničke knjige u hrvatskim
knjižnicama**

Završni rad

Mentor: dr. sc. Ana Barbarić, red. prof.

Zagreb, lipanj 2021.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Elektronička knjiga	2
2.1. Kratka povijest.....	2
2.2. Pozitivne i negativne strane	3
3. ISBD	7
3.1. Kratka povijest.....	7
3.2. Ustroj ISBD-a	8
3.2.1. Skupina 0: Oblik sadržaja i vrsta medija	8
3.2.2. Skupina 1: Stvarni naslovi i podaci o odgovornosti	8
3.2.3. Skupina 2: Izdanje	9
3.2.4. Skupina 3: Podaci specifični za vrstu građe	10
3.2.5. Skupina 4: Izdavanje, proizvodnja, raspačavanje itd.	10
3.2.6. Skupina 5: Materijalni opis	11
3.2.7. Skupina 6: Nakladnička cjelina i višedijelna omeđena građa	12
3.2.8. Skupina 7: Napomena	13
3.2.9. Skupina 8: Identifikator jedinice građe i uvjeti dostupnosti	14
4. Katalogizacija elektroničke knjige u hrvatskim knjižnicama	16
4.1. Katalog Knjižnica grada Zagreba.....	16
4.2. Katalog Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.....	22
4.3. Usporedba prikaza kataložnih zapisa u katalozima KGZ-a i NSK-a	29
5. Zaključak	35
Literatura.....	36
Popis slika	38
Sažetak	40
Summary	41

1. Uvod

U ovom će se završnom radu govoriti o katalogizaciji elektroničke knjige u hrvatskim knjižnicama po ISBD-u. Proučavat će se jedinice građe iz kataloga Knjižnica grada Zagreba i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. U prvom (uvodnom) dijelu definirat će se pojam *elektronička knjiga*. Spomenut će se najbitniji događaji vezani uz razvoj elektroničke knjige i njezine pozitivne i negativne strane. U drugom (središnjem) dijelu objasnit će se pojam *ISBD*. Zatim će se govoriti o kratkoj povijesti Međunarodnog standardnog bibliografskog opisa (*ISBD-a*) i njegovom ustroju od skupine 0 do skupine 8. U trećem (završnom) dijelu analizirat će se *ISBD-ovi* elektroničkih knjiga iz kataloga Knjižnica grada Zagreba i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Najprije će se analizirati jedinice iz dvaju kataloga pojedinačno, a zatim napraviti usporedba kako bi se vidjela sličnost i razina prilagodljivosti korisnicima.

2. Elektronička knjiga

Pri spomenu pojma *elektronička knjiga* najprije se postavlja pitanje kako ga definirati. Nemoguće je jasno definirati neku tehnologiju dokle god je ona nova. Iz tog razloga imamo više različitih objašnjenja, vjerojatno onoliko koliko ima autora koji o toj temi pišu. (Badurina & Serdarušić, 2015, p. 65-66).

Elektronička knjiga je fenomen nove tehnologije koji je pod utjecajem tradicionalne, tiskane knjige. Autori se pri definiranju nove verzije knjige okreću sadržaju, tehnologiji, formatu, ali svi su ti koncepti navedeni u usporedbi s tiskanom verzijom. Tako nastaje najčešći opis e-knjige kao verzije tiskane knjige. (Badurina & Serdarušić, 2015, p. 65-67). Hrvatski enciklopedijski rječnik također definira e-knjigu kroz usporedbu s tiskanom knjigom, odnosno naziva je digitaliziranom kopijom tiskane knjige (Keča, 2012, p. 16).

Tijekom vremena promijenila su se shvaćanja pojma *elektronička knjiga* koji može označavati vrstu publikacije i sredstvo pomoću kojeg se ona čita (Živković, 2012, p. 9). Devedesetih godina elektronička je knjiga definirana opširnije, kao „jedna ili više računalnih datoteka omeđenog sadržaja koje su dostupne javnosti na mreži (mrežna knjiga) ili u materijalnom obliku (na CD-ROM-u, DVD-u i drugim elektroničkim materijalnim medijima)“ (Živković, 2012, p. 9).

2.1. Kratka povijest

Prvu veliku promjenu vezanu za knjigu napravio je Johannes Gutenberg 1453. godine tiskanjem prve knjige. U 20. stoljeću knjiga se počela pohranjivati na mikrofilmu, mikroflišu i magnetskoj vrpci. Najvažnija promjena dolazi s elektroničkom evolucijom koja je tekst preselila iz papirnate u elektroničku verziju (Keča, 2012, p. 14). 1971. godine pokrenut je projekt digitalizacije knjige pod nazivom projekt „Gutenberg“. Radi se o elektroničkoj knjižnici koja digitalizira djela nezaštićena autorskim pravima. Skidanje, distribuciju i uporabu elektroničke građe omogućava internet koji se pojavio osamdesetih godina 20. stoljeća. Prikaz e-knjige sadrži dokument s tekstom, grafikom i hiperlinkovima kojem se može pristupiti uz odgovarajuće programe za čitanje (Keča, 2012, p. 16-17).

Elektronička se knjiga pojavila devedesetih godina 20. stoljeća i odmah dovela u pitanje budućnost tiskane knjige (Živković, 2012, p. 9). 1998. godine pojavljuju se elektronički čitači koji su korisnicima omogućili čitanje na bilo kojem mjestu. Nova verzija knjige počinje se objavljivati na mreži sredinom devedesetih godina. Međutim, interes za njih raste tek sredinom

2000-ih godina, potaknut projektom Google books. (Pažur, 2013, p. 173-174). 2001. godine na Frankfurtском sajmu knjige, elektronička je knjiga dobila posebnu nagradu. Na tom je sajmu zaklada pod imenom The International eBook Award Foundation (IeBAF) prvi put dodijelila nagrade u osam kategorija vezanih za postignuća u objavljivanju elektroničke knjige. Neki od dobitnici nagrada bili su Steven Levy za najbolje neknjiževno djelo i Amitav Ghosh za književno djelo. 2011. godine nastaje 6. Svjetski sajam elektroničke knjige udruživanjem više od 100 knjižnica koje su besplatno nudile svoje naslove.

S vremenom nastaje sve više digitalnih zbirki i knjižnica. Veće tradicionalne knjižnice uz tiskana izdanja žele stvoriti zbirku elektroničkih izdanja. Knjižničari su nositelji promjena koji skupljaju, obrađuju i čine elektroničku građu dostupnom. Oni su ti koji povezuju sadržaj pohranjen u novoj tehnologiji i korisnika (Živković, 2012, p. 9-11).

2.2. Pozitivne i negativne strane

Jedna je od uloga elektroničkih knjiga pomoć u obrazovanju, odnosno pojednostavljenje i poboljšanje učenja. Studentima i učenicima praktičnija je elektronička verzija knjige jer ju je moguće koristiti bilo kada i bilo gdje. Sve su elektroničke knjige dostupne na jednom mjestu i na svakom elektroničkom uređaju koji ih podržavaju (Harman, 2018). Elektronička knjiga dostupna je u više formata i svaki od njih ima vlastiti broj ISBN (International Standard Book Number). Najčešći su formati *PDF*, *exe*, koji označava da je e-knjiga sama računalni program, i *html*, koji otvara Internet Explorer (Živković, 2012, p. 10). Postoji i mogućnost skidanja knjige na uređaj nakon čega se sadržaju može pristupiti bez internetske veze (Harman, 2018). E-knjiga je dostupnija čitatelju od njezine tiskane inačice. Nakon što se naruči preko interneta, u najkraćem mogućem roku stiže na korisnikov uređaj ili čitač. Troškova distribucije praktički nema, a postoje i besplatne verzije. Autori koji nemaju nakladnika za svoju knjigu mogu objaviti njezin sadržaj na mrežnoj stranici u e-obliku (Keča, 2012, p. 19). E-knjiga može se lako kopirati i može joj pristupiti veći broj korisnika u isto vrijeme (Pažur, 2013, p. 180).

Elektroničke knjige nude interaktivne opcije kao što su čitanje teksta korisniku, tražilica i zumiranje stranice (Harman, 2018). Čitanje teksta korisniku, odnosno sinteza govora ne pomaže samo učenicima već i slabovidnima, slijepima i ljudima s posebnim potrebama (Keča, 2012, p. 19). Od interaktivnih je opcija najpopularnija tražilica jer s njom nije potrebno listati stranice već se informacija za studentski rad i značenje nepoznatog pojma pronađu brzo i jednostavno (Harman, 2018). Pretraživanje informacija u stručnoj literaturi i uporabu rječnika

pri učenju stranog jezika omogućava hipertekst. Zahvaljujući njemu korisnik pomoću ključne riječi i Booleovih operatora dobi traženu informaciju u tekstu (Keča, 2012, p. 20). E-knjige također omogućavaju dodavanje bilješki te rješavanje kvizova i vježbi. Uz kvizove i vježbe vezane za pojedina poglavlja osigurava se da učenici provjere svoje znanje i zapamte nove informacije. Mrežna izdanja praktična su i po tome što sav sadržaj čuvaju u cloudu. U slučaju da je potrebno promijeniti informaciju, to se može napraviti bilo kada i nema problema ponovnog tiskanja. E-knjige prikazuju učenicima gradivo na nov, interaktivan način i pomažu im pri njegovom usvajanju (Harman, 2018).

Novi medij još nije popularan među većim brojem korisnika iz više razloga. Jedan od njih je da tekst na ekranu nije ugodan za dulje čitanje. Može se javiti sindrom računalnog vida (CVS) čiji su simptomi zamagljen i dupli vid, kratkovidnost te bolovi u leđima i vratu. Za sprječavanje pojave računalnog sindroma stvoreni su elektronički papir i fleksibilni zasloni, ali je njihova cijena još uvijek visoka. Cijena e-knjige i e-čitača nadmašuje cijenu klasične knjige (Keča, 2012, p. 21-22). Elektronički čitači u knjižnicama još uvijek su u eksperimentalnoj fazi zbog poteškoća s nabavom, katalogizacijom i posudbom uređaja i građe (Pažur, 2013, p. 179). Također nema dovoljnog broja e-knjiga u ponudi zbog straha nakladnika da će čitatelji nakon nekog vremena odustati od njih. To će dovesti do niskog profita i moguće propasti nakladničkog posla (Keča, 2012, p. 22).

Visokoškolske i znanstvene knjižnice nisu u potpunosti prihvatile novi medij zbog nedostatka važnih naslova i nedovoljne zastupljenosti određenih znanosti. Postoji više platformi na kojima se može pristupiti e-sadržaju, ali svaka od njih je drugačija. Korisnicima je nepraktično proučavati nove mogućnosti svaki put kad traže informaciju. Kada e-knjizi istovremeno može pristupiti veći broj korisnika, taj je broj ograničen, a ima i slučajeva u kojima je pristup omogućen samo jednoj osobi. Pristup je onemogućen i kad je elektronička knjiga nekompatibilna s elektroničkim čitačem. To se događa zbog zastarijevanja tehnologije i promjene formata. Problem se javlja i kod interaktivne opcije pretraživanja budući da je nemoguće pretraživati stranicu koja je skenirana kao slika.

Elektroničke knjige nisu dovoljno iskorištene iako u knjižnicama zna biti osiguran veći broj. One su navedene na mrežnim stranicama i u katalogu knjižnice, ali neki korisnici ne znaju za katalog kao ni za elektroničke knjige koje se nalaze u njemu. Isto tako na puno mrežnih stranica nema podataka o pretplati elektroničkih knjiga i ta vrsta građe zna biti pomiješana s drugim elektroničkim izvorima. Zbog nedostatka vremena knjižničari ne provode puno promidžbenih aktivnosti već građu preporučuju usmeno, u komunikaciji s korisnicima. Elektroničke knjige

potrebno je stalno i planski promovirati kako bi korisnik bio obaviješten o njihovoj dostupnosti (Badurina & Serdarušić, 2015, p. 180-184). U knjižnicama se još uvijek prednost daje tiskanim izvorima, a elektroničke su knjige stavljene u drugi plan. Javlja se problem i kod procesa katalogiziranja elektroničkih knjiga. Standardi katalogiziranja za elektroničke knjige puno su se puta mijenjali. Iz tog je razloga teško pronaći vrijeme i financijska sredstva za stvaranje popisa koji će se kasnije morati ažurirati (Martin, 2007, p. 45). Tehnike i upute za katalogiziranje te vrste građe još su u razvoju (Martin & Mundle, 2021, p. 228). Kako bi knjižnice radile bržu katalogizaciju elektroničkih knjiga i ponudile svojim korisnicima nove metode pretraživanja, one moraju surađivati s prodavačima i drugim knjižnicama (Martin & Mundle, 2021, p. 235).

Provedena su istraživanja kako bi se vidjelo kojoj vrsti građe korisnici daju prednost – tiskanoj ili elektroničkoj. Studije između 2004. i 2006. godine pokazuju da studenti češće koriste tiskane knjige, ali također smatraju kako su tiskani i elektronički format jednako važni. Istraživanja na istu temu provodila je i internetska digitalna knjižnica Ebrary. Rezultati su pokazali da studenti nemaju preferencija, odnosno da koriste tiskane i elektroničke knjige u jednakoj mjeri. Iste rezultate pokazuju istraživanja iz 2010. godine i 2012. godine - studenti kao literaturu za rad koriste kombinaciju tiskane i elektroničke knjige (Pažur, 2013, p. 182-183).

Tiskane se knjige čine praktičnijima od elektroničkih kad studenti moraju raditi bilješke jer uvijek mogu označiti pojedine dijelove teksta i biti sigurni da se te oznake neće izbrisati. Korisniku je lakše duže vrijeme čitati s papira nego sa zaslona uređaja. S druge strane, novi su naraštaji naviknuti na čitanje sa zaslona i lako prihvaćaju elektroničke knjige. Studentima bi elektronička knjiga postala bliža kad bi se uključila u popise ispitne literature (Pažur, 2013, p. 180-184). To bi dovelo do povećanja udjela te vrste građe u fondu knjižnice. Međutim, nedostatak financija sprečava hrvatske knjižnice da ostvare tu ideju. To bi se stanje moglo riješiti otvorenim pristupom u repozitorijima no tu se javljaju poteškoće s autorskim pravima. Zbog navedenih komplikacija elektroničke knjige znanstvenih i stručnih tema još uvijek su rijetke u knjižnicama (Pažur, 2013, p. 189-190).

Studentska populacija zbog pisanja radova ima najveću potrebu za literaturom, a time i za e-knjigama. Zbog toga se traži mišljenje o novom mediju od njih. Na nereprezentativnom uzorku od 216 osječkih i zadrarskih studenata provedeno je istraživanje na temu kako studenti percipiraju e-knjigu. Ta anketa provedena je u svibnju 2015. godine. Ispitanici su najprije imali za zadatak definirati e-knjigu pri čemu su radili usporedbu s tiskanom knjigom. Složili su se

oko toga da je elektronička knjiga verzija tiskane knjige i da se radi o tekstu koji se čita na računalu. (Badurina & Serdarušić, 2015, p. 67-69).

Kad su studenti pitani koriste li više tiskanu ili e-knjigu, odgovor je u ovom slučaju bio tiskana knjiga. Na temelju odgovora na to anketno pitanje zaključeno je da studenti koriste mrežna izdanja kad im je literatura dostupna samo u elektroničkom obliku. 26.9% ispitanika više koristi e-knjigu za čitanje iz potrebe, a 6.6% njih za čitanje iz vlastitih pobuda (Badurina, Serdarušić, 2015, p. 73).

Ispitanici su u sklopu ankete rangirali prednosti i nedostatke elektroničke knjige. Neke od navedenih prednosti su lagan pristup (pristup s bilo koje lokacije), brzo i jednostavno pretraživanje teksta te činjenica da elektroničku knjigu ne treba posuđivati tako da se po nju odlazi fizički. Pozitivne su strane i praktično držanje više knjiga na jednom uređaju i pristup istoj elektroničkoj knjizi s više uređaja. Što se tiče nedostataka, navedene su poteškoće tijekom dugog čitanja s ekrana (zamor očiju), doživljaj čitanja bez fizičkog dodira papira i cijena uređaja (previsoka cijena e-čitača i tableta). Problem se javlja i kod previsoke cijene knjiga i nemogućnosti dugoročnog čuvanja sadržaja (Badurina & Serdarušić, 2015, p. 74). S obzirom na iskustvo čitanja i nerazvijen hrvatski pretplatnički model, pretpostavka je da će većina korisnika između elektroničke i tiskane knjige odabrati tiskanu verziju (Badurina & Serdarušić, 2015, p. 79).

3. ISBD

ISBD je kratica za Međunarodni standardni bibliografski opis, odnosno International Standard Bibliographic Description. („ISBD, “ 2014, p. XV). On služi kao „glavni standard za promicanje univerzalne bibliografske kontrole, odnosno da omogući univerzalnu i brzu dostupnost, u međunarodno prihvatljivom obliku, osnovnih bibliografskih podataka za svu objavljenu građu u svim zemljama“ („ISBD, “ 2014, p. XV). Pomoću ISBD-a osigurana je dosljedna razmjena bibliografskih podataka u ručnim i strojnim katalozima. Ovaj standard katalogizira građu preko određenog rasporeda podataka i interpunkcije. Opis je svjetski usklađen i ujednačen za sve vrste građe koliko je to moguće („ISBD, “ 2014, p. XV).

3.1. Kratka povijest

1969. godine IFLA-in Odbor za katalogizaciju sazvaio je Međunarodni sastanak kataložnih stručnjaka. Na tom je sastanku izražena potreba za standardom bibliografskih opisa. Odbor za katalogizaciju počeo je raditi na standardu i rezultat je bio koncept ISBD-a.

1971. godine objavljen je prvi ISBD. Ime tog opisa bilo je Međunarodni standardni bibliografski opis omeđenih publikacija ili skraćeno ISBD(M). Do 1973. godine taj je opis usvojilo više nacionalnih bibliografija. 1974. godine objavljena je prerađena verzija opisa ISBD(M) i ISBD(S), pod nazivom Međunarodni standardni bibliografski opis serijskih publikacija. Upravni odbor za preradu Anglo-američkih kataložnih pravila predlaže stvaranje općeg međunarodnog bibliografskog opisa koji bi opisivao svu knjižničnu građu. Tako je 1977. godine objavljen ISBD(G). Objavljeni su drugi opisi za razne vrste građe. Neki od njih su ISBD(CM) koji opisuje kartografske jedinice građe, ISBD(NBM) koji je vezan za neknjižne jedinice građe i ISBD(PM) koji opisuje tiskane muzikalije.

1977. godine na IFLA-inom Svjetskom kongresu u Bruxellesu donesena je odluka da se tekstovi ISBD-ova pet godina na mijenjaju. 1992. godine IFLA osniva Studijsku skupinu za uvjete za funkcionalnost bibliografskih zapisa ili skraćeno FRBR. Kako bi se osigurala usklađenost između ISBD-ovih propisa i FRBR-ovih uvjeta vezanih za podatke, zatražen je pregled svih ISBD-ova.

2003. godine skupina koja se bavila pregledom ISBD-a u Berlinu osniva Studijsku skupinu koja će razvijati buduće ISBD-ove („ISBD, “ 2014, p. XVIII-XIX). Studijska je skupina stvorena s ciljem pronalaska rješenja za istovremenu uporabu različitih ISBD-a, za redosljed navođenja

elemenata građe u raznim formatima i za broj bibliografskih zapisa koji se rade za različite verzije (Barbarić, 2011, p. 26). Ona je rješavala probleme katalogizatora i zahvaljujući njoj stvoreno je preliminarno objedinjeno izdanje ISBD-a. Neke od promjena u sadašnjem izdanju ISBD-a su veća posvećenost višedijelnoj omeđenoj građi, dopunjenost definicija te promjena naziva skupina 5 i 6. Također je dodana skupina 0 za opisivanje sadržaja i medija („ISBD, “ 2014, p. XIX-XXI).

3.2. Ustroj ISBD-a

Svrha ISBD-a je utvrditi pravila za usklađenu deskriptivnu katalogizaciju. („ISBD, “ 2014, p. 1). Na taj se način olakšava “međunarodna razmjena bibliografskih zapisa među nacionalnim bibliografskim agencijama i u cijeloj međunarodnoj knjižničarskoj i informacijskoj zajednici” („ISBD, “ 2014, p. 1). ISBD spaja elemente u bibliografski opis i odvaja ih interpunkcijama po određenom redoslijedu“ („ISBD, “ 2014, p. 1).

3.2.1. Skupina 0: Oblik sadržaja i vrsta medija

Skupina pod imenom Oblik sadržaja i vrsta medija prihvaćena je 2009. godine („ISBD, “ 2014, p. XXI). Svrha skupine 0 je da istakne dva obavezna podatka - temeljni oblik neke jedinice građe i vrstu nositelja preko koje se prenosi taj sadržaj. Tako se pomaže korisnicima oko identifikacije i odabira jedinica građe te olakšava razmjena podataka unutar kooperativnih mreža („ISBD, “ 2014, p. 35).

Neki od oblika sadržaja su skup podataka, zvukovi i slika, (Barbarić, 2011, p. 27-29) a vrste medija su elektronički, video i audio (Barbarić, 2011, p. 31). Kada se radi o viševrsnoj građi, skupina 0 imat će različite razine navođenja za različite vrste zapisa. Kako ISBD ne propisuje razinu zapisa, to će morati raditi bibliografska središta kao što su nacionalne knjižnice (Barbarić, 2011, p. 33).

3.2.2. Skupina 1: Stvarni naslovi i podaci o odgovornosti

Skupina pod imenom Stvarni naslovi i podaci o odgovornosti popisuje glavni stvarni naslov građe, usporedne stvarne naslove, podnaslov i podatke o odgovornosti („ISBD, “ 2014, p. 45). Na prvom je mjestu glavni stvarni naslov čak i kad su u izvoru ispred njega navedeni podaci o

odgovornosti ili drugi podaci koji nisu dio stvarnog naslova. On je obavezan kad je dostupan. Naziv elektroničke datoteke smatra se glavnim stvarnim naslovom samo kada se radi o jedinom nazivu unutar datoteke ili na vanjskom dijelu sadržaja („ISBD, “ 2014, p. 49).

Usporedni stvarni naslov vrsta je stvarnog naslova koja se od prvog elementa skupine 1, glavnog stvarnog naslova, razlikuje jezikom ili pismom. Usporedni stvarni naslov u izvoru je podataka jednake vrijednosti kao glavni stvarni naslov („ISBD, “ 2014, p. 65). Usporednim stvarnim naslovom ne smatramo „stvarni naslov na drugom jeziku koji je jezično povezan s drugim elementom opisa“ („ISBD, “ 2014, p. 65). Podnaslov stoji kraj glavnog stvarnog naslova, usporednog stvarnog naslova ili stvarnih naslova u obliku riječi, izraza ili skupa znakova. Kao dio podnaslova može se pojaviti glavni stvarni naslov kao i varijante stvarnih naslova („ISBD, “ 2014, p. 71). Podatak o odgovornosti je obavezan kad je dostupan. Može se raditi o jednom ili više imena, o izrekama ili o skupovima znakova. Ti elementi navode funkciju osobe kao i korporativnog tijela koji su stvorili sadržaj promatrane jedinice građe („ISBD, “ 2014, p. 81).

3.2.3. Skupina 2: Izdanje

U skupini Izdanje pronalazimo „podatak o izdanju, usporedni podatak o izdanju, podatke o odgovornosti koji se odnose na izdanje, dodatni podatak o izdanju i podatke o odgovornosti koji se odnose na dodatni podatak o izdanju“ („ISBD, “ 2014, p. 103). Podatak o izdanju obavezan je kad je dostupan. Sastoji se samo od riječi *izdanje*, od riječi *izdanje* i broja ili izraza koje razlikuje jedinicu građe od ostalih izdanja (primjerice, *novo izdanje*). Podatak koji je označen kao *izdanje*, a ima podatke o tiskanju uobičajene za određene zemlje ili jezike, ne može biti podatak o izdanju. U slučaju da jedinica građe ima više dijelova, spomenuti su podaci koji su vezani za jedinicu građe u cjelini. Kada jedinica građe ne sadrži podatke o izdanju, oni se navodi u skupini 7. Kako bi podatak o izdanju bio viđen kao takav, a nalazi se jedino u popratnoj dokumentaciji, popratna dokumentacija mora ukazivati da se on odnosi na jedinicu građe („ISBD, “ 2014, p. 105). Usporedni podatak o izdanju označava podatak o izdanju jedinice građe na drugom jeziku ili pismu. U slučajevima u kojima je izdanje objavljeno na nekoliko jezika ili pisama, navodi se podatak na jeziku ili pismu na kojem je pisan i glavni stvarni naslov. Kada je to nemoguće, koriste se grafički istaknut podatak o izdanju, prvi podatak ili usporedni podatak („ISBD, “ 2014, p. 111).

Podatak o odgovornosti koji je vezan uz izdanje obvezan je kod onih jedinica kod kojih je dostupan. Ta je vrsta podataka vezana za osobe ili korporativna tijela kao, primjerice, prerađivače novog izdanja ili odgovorne za pripremu jedinice građe („ISBD,“ 2014, p. 113). Dodatni podatak o izdanju obvezan je kad je dostupan. Taj se podatak navodi kad i formalni podatak koji ukazuje da jedinica građe pripada izdanju ili otisku unutar određenog izdanja („ISBD,“ 2014, p. 115). Podatak o odgovornosti vezan za dodatni podatak o izdanju također je obvezan kod onih jedinica kod kojih je dostupan („ISBD,“ 2014, p. 117).

3.2.4. Skupina 3: Podaci specifični za vrstu građe

Skupina 3 pod nazivom Podaci specifični za vrstu građe sastoji se od opisa kategorije jedinice građe ili njezine vrste. Skupina 3 ima pravila vezana za jezik, pismo, redoslijed elemenata i propisanu interpunkciju. Ta se pravila primjenjuju na tri vrste podataka – matematičke podatke (kod kartografske građe), podatak o glazbenom formatu (kod notirane glazbe) i brojčane podatke (kod serijskih jedinica građe). Skupina 3 se ponavlja kad se jedinica sastoji od više vrsta građe, kad je više vrsta građe koje se opisuju skupinom 3. ili kada jedinica građe ima veći broj podataka o mjerilu. Najprije se navode podaci o sadržaju (primjerice, podatak o mjerilu), a zatim brojčani podaci za serijske jedinice građe („ISBD,“ 2014, p. 119).

U matematičke podatke spadaju podaci o mjerilu, koordinatama, projekciji i ravnodnevnicima. („ISBD,“ 2014, p. 121). Što se tiče notirane glazbe, skupina 3 za nju opisuje podatak o glazbenom formatu i usporedni podatak o glazbenom formatu. Ta su dva podatka obvezna kad su dostupna („ISBD,“ 2014, p. 127). Brojčani su podaci također obvezni u slučaju da su dostupni. Radi se o kronološkim i brojčanim oznakama s prvog i zadnjeg sveščića ili nekog dijela serijske jedinice građe („ISBD,“ 2014, p. 129).

3.2.5. Skupina 4: Izdavanje, proizvodnja, raspačavanje itd.

Skupinom 4 obuhvaćene su „sve vrste djelatnosti vezane uz izdavanje, proizvodnju, raspačavanje, objavljivanje i puštanje u promet jedinica građe“ („ISBD,“ 2014, p. 137). Skupina 4 bilježi i podatke koji opisuju materijalnu izradu jedinice građe. U starim omeđenim jedinicama građe nisu jasno istaknute suvremene funkcije nakladnika, knjižara i tiskara („ISBD,“ 2014, p. 137). Mjesto izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja obvezan je podatak. Radi se o mjestu koje je vezano za nakladnika, proizvođača ili raspačavatelja. Također se može

raditi o mjestu objavljivanja ili raspačavanja jedinica građe u slučaju da u građi nema podatka o imenu nakladnika, proizvođača ili raspačavatelja („ISBD,“ 2014, p. 141). Podatak o nakladniku, proizvođaču i/ili raspačavatelju je obvezan. Odnosi se na osobu kao i na korporativno tijelo koje izdaje, proizvodi i raspačava ili pušta u promet jedinicu građe. U slučaju da se na zvučnim diskovima i kasetama nalazi robni žig, ime na žigu se ne spominje u skupini 4. To se ime može navesti u skupini 6 ako je robni žig stvarni naslov nakladničke cjeline ili u skupini 8 ako se uz žig nalazi broj iz kataloga („ISBD,“ 2014, p. 149).

Godina izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja obvezan je podatak („ISBD,“ 2014, p. 161). „Mjesto tiskanja ili izrade navodi se kad se javlja na jedinici građe, a nisu poznati ni mjesto izdavanja, proizvodnje ili raspačavanja, ni ime (naziv) nakladnika, proizvođača ili raspačavatelja“ („ISBD,“ 2014, p. 171). Izrađivač ili tiskar navodi se kad nije spomenuto mjesto izdavanja, proizvodnje ili raspačavanje ni ime nakladnika, proizvođača i raspačavatelja. Ime (naziv) tiskara mora biti spomenuto na građi, a ako je spomenuto izvan građe, popisat će se u uglatoj zagradi („ISBD,“ 2014, p. 173). Godina tiskanja ili izrade stoji samostalno ili podatka o imenu tiskara ili izrađivača. Kada stoji kao samostalni podatak, dodaje joj se objašnjenje u obliku riječi ili kratke izreke („ISBD,“ 2014, p. 175).

3.2.6. Skupina 5: Materijalni opis

Skupina 5 pod nazivom Materijalni opis sastoji se od opsega, drugih materijalnih pojedinosti, dimenzija i podataka o popratnoj građi. Kako nakladnik objavljuje jedinice građe, tako su one opisane. U slučaju da je jedinica građe uvezana, obrezana ili izmijenjena poslije izdavanja, podaci o objavi jedinice građe popisuju se u skupini 5 dok se podaci o izmjenama popisuju u skupini 7 („ISBD,“ 2014, p. 177). Opseg „imenuje i pobrojava fizičku jedinicu ili jedinice koje tvore jedinicu građe, dodajući i druge prikladne mjere za opseg“ („ISBD,“ 2014, p. 179).

Na drugom je mjestu u skupini 5 podatak o drugim materijalnim pojedinostima jedinice građe. Te pojedinosti mogu biti boja, materijal i način proizvodnje. Sva obilježja koja se podrazumijevaju mogu se izostaviti (primjerice, može se izostaviti prisutnost zvuka za zvučnu snimku) („ISBD,“ 2014, p. 193). Podatak o dimenzijama može se sastojati od samo jedne dimenzije ili biti složeniji, kao kod filmova i presavijenih karata („ISBD,“ 2014, p. 201). Četvrta je sastavnica skupine 5 podatak o popratnoj građi. Popratna građa označava fizički odvojen dio jedinice građe. Taj dio nije dovoljno određen ranije u skupini 5 i objavljen je u isto vrijeme kad i opisivana jedinica građe te se upotrebljava skupa s njom („ISBD,“ 2014, p. 209).

3.2.7. Skupina 6: Nakladnička cjelina i višedijelna omeđena građa

Skupina 6 pod nazivom Nakladnička cjelina i višedijelna omeđena građa koristi se za jedinice građe koje pripadaju višedijelnoj omeđenoj građi ili nakladničkoj cjelini. U slučaju da je građa dio većeg broja bibliografskih jedinica, skupina 6 imat će više podataka o nakladničkoj cjelini. Kada podaci imaju jednaku vrijednost, popisuju se onako kako su pronađeni u izvoru („ISBD,“ 2014, p. 211). Prvi je podatak u skupini 6 podatak o glavnom stvarnom naslovu nakladničke cjeline ili višedijelne omeđene građe. On je obvezan kad je dostupan („ISBD,“ 2014, p. 215). Radi se o „glavnom stvarnom naslovu u bibliografskom opisu više bibliografske jedinice kad je opisana kao serijska jedinica građe ili višedijelna omeđena građa prema propisima iz skupine 1“ („ISBD,“ 2014, p. 215). Tipografske se pogreške ne ispravljaju, a velika slova i interpunkcijski znakovi mogu se razlikovati od onih u izvoru. U slučaju da svaki od dijelova serijske jedinice građe ne pripada istoj bibliografskoj jedinici, može se istaknuti koji dio jedinice građe pripada kojoj bibliografskoj jedinici („ISBD,“ 2014, p. 215). Drugi je podatak skupine 6 podatak o usporednom stvarnom naslovu nakladničke cjeline ili višedijelne omeđene građe. Usporedni stvarni naslov spominje se kad glavni stvarni naslov nakladničke cjeline ili višedijelne omeđene cjeline postoji na većem broju pisama ili jezika. Usporedni stvarni naslov potreban je korisnicima kako bi identificirali jedinice građe („ISBD,“ 2014, p. 217). Sljedeći je element unutar skupine 6 podatak o podnaslovu nakladničke cjeline ili višedijelne omeđene građe. On se navodi u slučaju da je dio izvora podataka i kad treba identificirati višu bibliografsku jedinicu („ISBD,“ 2014, p. 219).

Četvrta je sastavnica podatak o odgovornosti koji se odnosi na nakladničku cjelinu ili višedijelnu omeđenu građu. U slučaju da je glavni stvarni naslov nakladničke cjeline ili višedijelne omeđene građe tipični izraz, popisuje se prvi podatak o odgovornosti. („ISBD,“ 2014, p. 221). Kada to nije slučaj, „prvi i idući podatak o odgovornosti navode se kad su potrebni radi identifikacije više bibliografske jedinice ili se na neki drugi način smatraju značajnima za korisnike kataloga“ („ISBD,“ 2014, p. 221). Peti je element podatak o međunarodnom standardnom broju nakladničke cjeline ili višedijelne omeđene građe i on je obvezan u slučaju da je dostupan. Vezan je za višedijelnu omeđenu građu ili nakladnika kojima pripada spomenuta jedinica građe („ISBD,“ 2014, p. 223). Šesti i zadnji element skupine 6 je podatak o numeraciji nakladničke cjeline ili višedijelne omeđene građe. Numeracija se navodi istim izrazima koji se koriste u jedinici građe. Mogu se upotrijebiti standardne kratice i koriste se arapske brojke. Arapske i rimske brojke preuzimaju se u obliku u kojem se javljaju („ISBD,“ 2014, p. 225).

3.2.8. Skupina 7: Napomena

Skupina 7 pod nazivom Napomena sastoji se od opisnog podatka koji nije dio drugih skupina opisa, a značajan je za korisnike. Napomene se mogu odnositi na bilo koji dio građe i one detaljnije opisuju ostale skupine, navode bibliografsku povijest građe i ističu odnose s drugom građom. Kod upućivanja na drugu jedinicu građe potrebno je navesti dovoljno podataka kako bi se identificirala ta jedinica građe („ISBD,“ 2014, p. 229). „Dvije ili više napomena mogu se spojiti u jednu kada kataložna agencija to smatra prikladnim“ („ISBD,“ 2014, p. 225). Nulta vrsta napomena koje spadaju u skupinu 7 su napomene o obliku sadržaja i vrsti medija i napomene za posebne vrste građe. One se navode kad su značajne korisnicima („ISBD,“ 2014, p. 231). Prva su vrsta napomena napomene o stvarnom naslovu i podacima o odgovornosti. U slučaju da glavnog stvarnog naslova nema na naslovnoj stranici, izvor naslova spominje se u napomeni („ISBD,“ 2014, p. 235).

Druga su vrsta napomene o izdanju i bibliografskoj povijesti jedinice građe („ISBD,“ 2014, p. 245). „Napomene o izvoru podataka o izdanju ili o podatku o odgovornosti koji se odnosi na izdanje mogu se navesti“ („ISBD,“ 2014, p. 245). Treća su vrsta napomene o podacima specifičnima za vrstu građe. Ovdje se u napomeni navode oni matematički ili kartografski podaci koji su nadopuna ili objašnjenje podataka iz skupine 3 („ISBD,“ 2014, p. 255). Osim matematičkih podataka, u ovoj se vrsti napomene mogu pojaviti i broježani podaci i podaci o glazbenom formatu. Napomene o podatku o glazbenom formatu (notiranoj glazbi) govore o različitim verzijama pojedinih dijelova jedinice građe. Napomene o broječanim podacima (neomeđenoj građi) pobliže objašnjavaju broježane podatke koji nisu spomenuti u skupini 3 i objašnjavaju zašto nisu bili spomenuti („ISBD,“ 2014, p. 257). Četvrta su vrsta napomene o izdavanju, proizvodnji i raspačavanju. One sadrže podatke o drugim nakladnicima, raspačavateljima i proizvođačima. Također sadrže napomene o proizvodnji, raspačavanju i nepravilnostima („ISBD,“ 2014, p. 259). Peta su vrsta napomene o materijalnom opisu. Te napomene „mogu sadržavati materijalni opis jedinice građe koji nadopunjuje formalni podatak naveden u skupini 5 te podatke o posebnim materijalnim svojstvima“ („ISBD,“ 2014, p. 261). Ovdje mogu biti spomenute napomene o popratnoj građi ili materijalnim pojedinostima spomenutima prije ove skupine („ISBD,“ 2014, p. 261).

Sljedeća su vrsta napomene o nakladničkoj cjelini i višedijelnoj omeđenoj građi. Radi se o napomenama s podacima o građi promatrane jedinice građe („ISBD,“ 2014, p. 265). Sedma su vrsta napomene o sadržaju. One se sastoje od popisa sadržaja i napomenama o kazalima, bibliografiji i umecima. U slučaju da se je riječ o audiovizualnoj građi u kojoj se navodi trajanje

reprodukcije svakog djela, to se trajanje smješta iza bibliografskog opisa („ISBD,“ 2014, p. 267). Osmu su vrstu napomene o identifikatoru jedinice građe i uvjetima dostupnosti. Radi se o napomenama koje sadrže podatke o ograničenoj nakladi, raspačavanju i izdanjima. Također se radi o napomenama o uvezu („ISBD,“ 2014, p. 271). Deveta su vrsta napomene o sveščiću, dijelu, iteraciji itd. Oni su temelj za opis („ISBD,“ 2014, p. 273). „Ako se opis serijske jedinice građe ili višedijelne omeđene jedinice građe ne temelje na prvom objavljenom sveščiću ili dijelu, sveščić ili dio na kojem se temelji opis navodi se u napomeni“ („ISBD,“ 2014, p. 273). Deseta su vrsta druge napomene, odnosno one vezane za posebnu građu ili one koje se smatraju važnima za korisnike („ISBD,“ 2014, p. 275). Jedanaesta i posljednja vrsta napomena su one o opisivanom primjerku. To su napomene koje opisuju materijalna obilježja primjerka, podrijetlo i postupak zaštite jedinice građe („ISBD,“ 2014, p. 277).

3.2.9. Skupina 8: Identifikator jedinice građe i uvjeti dostupnosti

Skupina 8 opisuje tri elementa - identifikator jedinice građe, ključni naslov i uvjete dostupnosti („ISBD,“ 2014, p. 277). Identifikator jedinice građe definira se kao „bilo koja numerička ili alfanumerička oznaka povezana s identifikacijom jedinice građe prema međunarodnim standardima poput Međunarodnog standardnog knjižnog broja ili Međunarodnog standardnog broja serijske publikacije ili oznake koju je dodijelio nakladnik“ („ISBD,“ 2014, p. 279). Skupina se ponavlja u dva slučaja - kad jedinica građe ima veći broj identifikatora i kad je bilježenje tih identifikatora bitno za korisnike. Više identifikatora može biti kada je sadržaj objavljen u više od jednog oblika, na većem broju medija ili kad je jedinicu građe objavilo više nakladnika. Razlog za više identifikatora je također taj da postoji identifikator za pojedinačni dio i cijelu skupinu. Identifikator se navodi kao prvi element skupine 8. Najprije se navodi identifikator koji pobliže identificira opisivanu jedinicu građe. Iza njega slijede ostali identifikatori. Oni identifikatori opisuju bibliografsku povijest i nalaze se na jedinici građe (primjerice, ISBN-ovi ranijih izdanja) ne spominju se u skupini 8. Međutim, mogu se spomenuti u skupini 7 ako se smatra da je informacija bitna za korisnike („ISBD,“ 2014, p. 279).

Identifikator jedinice građe može se spomenuti u slučaju da je poznat i kad smatra bitnim za korisnike („ISBD,“ 2014, p. 281). Što se tiče ključnog naslova (vezanog za neomeđenu građu), ako ga navodi Mreža ISSN on se spominje kad je isti kao glavni stvarni naslovom. Ključni naslov inače se spominje samo kad je spomenut ISSN na koji se taj naslov odnosi („ISBD,“ 2014, p. 285). Treći i posljednji element skupine 8 je podatak o uvjetima dostupnosti. On se

sastoji od cijene u slučaju da je jedinica građe na prodaju. Cijena treba slijediti međunarodne kodove koji prikazuju valute prema ISO 4217 („ISBD,“ 2014, p. 287).

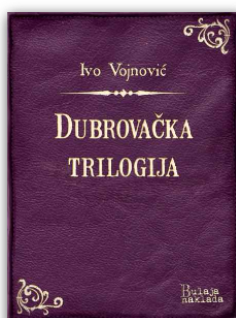
4. Katalogizacija elektroničke knjige u hrvatskim knjižnicama

Preko kataloga knjižnica ostvaruje svoju zadaću – daje korisnicima pristup informacijama. Katalog je važan dio knjižnice jer ima ulogu posrednika između korisnika i fonda knjižnice. Katalog dobiva na značenju ako je dobro organizirano pomagalo koje odgovara na korisnikova pitanja. Kako se razvijala informacijska tehnologija, tako se razvijao i katalog. Nastala je elektronička verzija u kojoj su bibliografski zapisi povezani sa sadržajem, signaturom i podatkom o smještaju (Blažević, 2011, p. 4).

Jedan od primjera tih bibliografskih zapisa su oni vezani za elektroničke knjige. One su u *katalogu Knjižnica grada Zagreba* i *Nacionalne i sveučilišne knjižnice* opisane Međunarodnim standardnim bibliografskim opisom (ISBD-om).

4.1. Katalog Knjižnica grada Zagreba

Dubrovačka trilogija / Ivo Vojnović

Autor	Vojnović, Ivo, književnik Q
Nakladnik	Zagreb : Bulaja naklada, 2011
Materijalni opis	1 online jedinica građe
Zahtjevi sustava	ZaKi Book.
Napomena o izvoru naslova	Stv. nasl. s naslovnice.
Vrsta datoteke	Publikacija u formatu EPUB.
Napomena	Tekst priređen prema izd.: Vojnović, I. Pjesme, pripovijetke, drame. Zagreb : Zora : Matica hrvatska, 1964.
	Bilješka o autoru.
Klasifikacijska oznaka	821.163.42-2(0.034EPUB) Hrvatska književnost. Dramе. EPUB digitalni dokumenti Q
Jezik	hrvatski
Standardni broj	ISBN 978-953-328-059-2
Građa	e-knjiga

Slika 1. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige Dubrovačka trilogija u katalogu Knjižnica grada Zagreba

Iz skupine 1 ustroja ISBD-a u ovoj se jedinici pojavljuju dva elementa. Prvi je glavni stvarni naslov (Dubrovačka trilogija), a drugi podatak o odgovornosti. Podatak o odgovornosti je ime Ive Vojnovića. Uz ime je istaknuta funkcija književnika.

Iz skupine 4 imamo mjesto izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (Zagreb), naziv nakladnika (Bulaja naklada) i godinu izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (2011).

Iz skupine 5 ili skupine Materijalni opis imamo opseg koji broji jednu jedinicu građe.

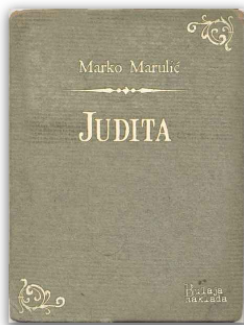
Što se tiče skupine 7 ili skupine Napomena, istaknute su četiri napomene – prva je napomena o obliku sadržaja i vrsti medija, odnosno zahtjevi sustava. Ova se elektronička knjiga može čitati samo preko aplikacije ZaKi Book. Druga je ona o izvoru glavnog stvarnog naslova, odnosno stvarni naslov s naslovnice. Ta se napomena inače koristi samo kad podatak o glavnom stvarnom naslovu nije naveden na naslovnoj stranici. Treća je o obliku sadržaja i vrsti medija, odnosno vrsta datoteke. Radi se o formatu EPUB. Četvrta je napomena ona o izvoru podataka o izdanju. Kako se radi o podatku o izdanju elektroničke građe preuzetom iz drugog izvora podataka, to je navedeno u napomeni.

Slijedi podatak o jeziku izdanja (hrvatski) koji je dio skupine 2 ili skupine Podatak o izdanju.

Sljedeća je navedena skupina 8. Naveden je standardni identifikator (standardni broj) ISBN.

Na kraju se spominje skupina 0 ili skupina Oblik sadržaja. Vrsta medija je elektronički, a oblik sadržaja tekst u koji spada knjiga. Spajanjem ovih dvaju elemenata skupine 0 dobivamo elektroničku knjigu.

Judita / Marko Marulić

Autor
Nakladnik
Materijalni opis
Zahtjevi sustava
Napomena o izvoru naslova
Vrsta datoteke
Napomena

Marulić, Marko

Zagreb : Bulaja naklada, 2011

1 online jedinica građe

ZaKi Book.

Stv. nasl. s naslovnice.

Publikacija u formatu EPUB.

Tekst priređen uz konzultacije slijedećih izd.: 1. Marulić, M. **Judita**. Split : Književni krug, 1988. 2.

Marulić, M. **Judita**: Suzana; Pjesme. Zagreb : Matica hrvatska : Zora, 1970. 3. Marulić, M. Pjesme.

Zagreb : JAZU, 1869.

Bilješka o autoru.

[821.163.42-1\(0.034EPUB\)](#) Hrvatska književnost. Pjesništvo. EPUB digitalni dokumenti

hrvatski

ISBN 978-953-328-096-7

e-knjiga

Klasifikacijska oznaka

Jezik

Standardni broj

Građa

Slika 2. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige Judita u katalogu KGZ-a

Iz skupine 1 ili skupine Stvarni naslovi i podaci o odgovornosti u pojavljuju se dva elementa. Prva je sastavnica glavni stvarni naslov (Judita), a druga podatak o odgovornosti. Podatak o odgovornosti označava ime Marko Marulić.

Iz skupine 4 ili skupine Izdavanje, proizvodnja, raspačavanje itd. imamo mjesto izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (Zagreb), naziv nakladnika (Bulaja naklada) i godinu izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (2011).

Iz skupine 5 ili skupine Materijalni opis imamo opseg od jedne jedinice građe.

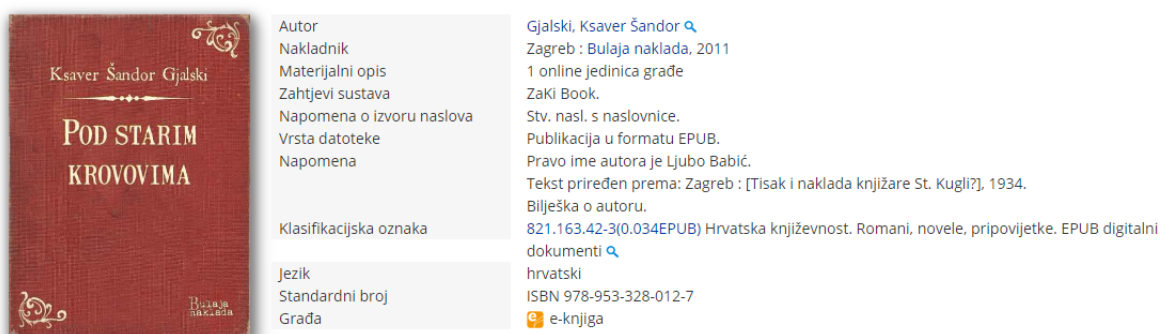
Što se tiče skupine 7 ili skupine Napomena, imamo četiri napomene – prva je napomena o obliku sadržaja i vrsti medija. Ova se elektronička knjiga može čitati samo preko aplikacije ZaKi Book. Druga je vezana za izvor glavnog stvarnog naslova (stvarni naslov s naslovnice). Ta se napomena inače koristi samo kad podatak o glavnom stvarnom naslovu nismo našli na naslovnoj stranici. Treća govori o obliku sadržaja i vrsti medija, odnosno vrsti datoteke. Ova je elektronička knjiga u formatu EPUB. Četvrta je napomena ona koja je vezana za izvor podataka o izdanju. Kako se radi o podatku o izdanju elektroničke građe preuzetom iz drugog izvora podataka, to je navedeno u napomeni. U ovom su slučaju tri izvora i iz njih u promatranu jedinicu građe nije preuzeta bilješka o autoru.

Slijedi podatak o jeziku izdanja (hrvatski). Jezik je dio skupine 2 ili skupine Podatak o izdanju.

Sljedeća je navedena skupina 8 ili skupina Identifikator jedinice građe i uvjeti dostupnosti. Ovdje je spomenut standardni identifikator (standardni broj) ISBN.

Opis završava skupinom 0 ili skupinom Oblik sadržaja. Vrsta medija je elektronički, a oblik sadržaja vrsta teksta – knjiga. Spajanjem vrste medija i vrste teksta dobivamo elektroničku knjigu.

Pod starim krovovima / Ksaver Šandor Gjalski : zapisi i ulomci iz plemenitaškog svijeta

Slika 3. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige Pod starim krovovima u katalogu KGZ-a

Iz skupine 1 u trećem se primjeru pojavljuju tri elementa. Na prvom je mjestu je glavni stvarni naslov (Pod starim krovovima), a na drugom podatak o odgovornosti, a treći podnaslov (zapisi

i ulomci iz plemenitaškog svijeta). Kao podatak o odgovornosti imamo jedno ime – Ksaver Šandor Gjalski.

Iz skupine 4 ili skupine Izdavanje, proizvodnja, raspačavanje itd. imamo mjesto izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (Zagreb), naziv nakladnika (Bulaja naklada) i godinu izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (2011).

Iz skupine 5 ili skupine Materijalni opis imamo opseg koji broji jednu jedinicu građe.

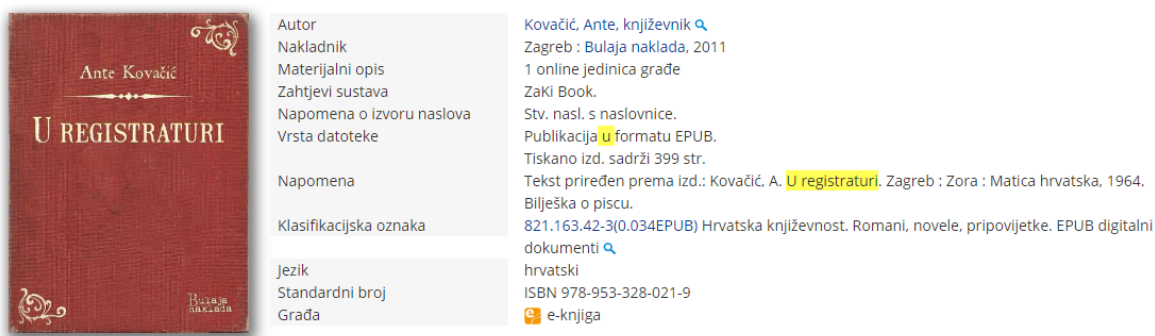
Što se tiče skupine 7 ili skupine Napomena, istaknute su četiri napomene – prva je napomena o obliku sadržaja i vrsti medija, odnosno zahtjevi sustava. Ova se elektronička knjiga može čitati samo preko aplikacije ZaKi Book. Druga je ona o izvoru glavnog stvarnog naslova (ovdje - stvarni naslov s naslovnice). Ta se napomena inače koristi samo kad podatak o glavnom stvarnom naslovu nismo našli na naslovnoj stranici. Treća je ponovno o obliku sadržaja i vrsti medija, odnosno vrsta datoteke. Radi se o formatu EPUB. Četvrta je napomena ona koja se odnosi na izvor podataka o izdanju. Oni su dio napomena o izdanju i bibliografskoj povijesti jedinice građe. Kako se radi o podatku o izdanju elektroničke građe preuzetom iz drugog izvora podataka, to je navedeno u napomeni. Imamo dvije napomene o odgovornosti. One su dio napomena o stvarnom naslovu i podacima o odgovornosti. Prva navodi različito ime osobe (ovdje je to pravo ime autora – Ljubo Babić) koje ne može biti uneseno u druge skupine opisa. Druga spominje podatak o odgovornosti kojeg nema na jedinici građe (bilješka o autoru).

Slijedi podatak o jeziku izdanja (hrvatski) koji je dio skupine 2 ili skupine Podatak o izdanju.

Sljedeća je navedena skupina 8 ili skupina Identifikator jedinice građe i uvjeti dostupnosti. Naveden je standardni identifikator (standardni broj) ISBN.

Na kraju se spominje skupina 0 ili skupina Oblik sadržaja. Vrsta medija je elektronički, a oblik sadržaja tekst u koji spada knjiga. Spajanjem ovih dvaju elemenata skupine 0 dobivamo elektroničku knjigu.

Slika 4. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige U registraturi u katalogu KGZ-a

Iz skupine 1 ili skupine Stvarni naslovi i podaci o odgovornosti u pojavljuju se dva elementa. Na prvom je mjestu glavni stvarni naslov (ovdje - U registraturi), a na drugom podatak o odgovornosti (Ante Kovačić). Istaknuta je njegova funkcija književnika.

Iz skupine 4 ili skupine Izdavanje, proizvodnja, raspačavanje itd. imamo mjesto izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (Zagreb), naziv nakladnika (Bulaja naklada) i godinu izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (2011).

Iz skupine 5 ili skupine Materijalni opis imamo opseg od jedne jedinice građe.

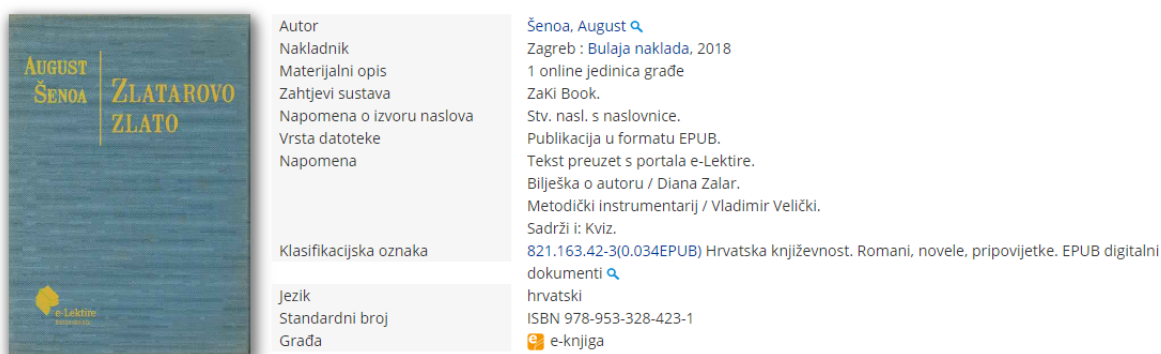
Što se tiče skupine 7 ili skupine Napomena, imamo četiri napomene – prva je napomena o obliku sadržaja i vrsti medija, ovdje pod nazivom *zahtjevi sustava*. Ova se elektronička knjiga može čitati samo preko aplikacije ZaKi Book. Druga je vezana za izvor glavnog stvarnog naslova (stvarni naslov s naslovnice). Ta se napomena inače koristi samo kad podatak o glavnom stvarnom naslovu nismo našli na naslovnoj stranici. Treća govori o obliku sadržaja i vrsti medija, odnosno vrsti datoteke. Ova je elektronička knjiga u formatu EPUB. Također imamo napomenu o podacima o odgovornosti koja je dio napomena o stvarnom naslovu i podacima o odgovornosti. Radi se o podacima o odgovornosti vezanima za dodatke i ostalu građu koja ima ulogu priloga (ovdje o podacima o tiskanoj građi za koju se napominje da ima 399 strana). Četvrta je napomena ona koja je vezana za izvor podataka o izdanju. Kako se radi o podatku o izdanju elektroničke građe preuzetom iz drugog izvora podataka, to je navedeno u napomeni. U promatranu jedinicu građe nije preuzeta bilješka o autoru.

Sljedeći je podatak o jeziku izdanja (hrvatski). Jezik je dio skupine 2 ili skupine Podatak o izdanju.

Zatim je navedena skupina 8 ili skupina Identifikator jedinice građe i uvjeti dostupnosti. Ovdje je spomenut standardni identifikator (standardni broj) ISBN.

Opis završava skupinom 0 ili skupinom Oblik sadržaja. Vrsta medija je elektronički, a oblik sadržaja vrsta teksta – knjiga. Spajanjem vrste medija i vrste teksta dobivamo elektroničku knjigu.

Zlatarovo zlato / August Šenoa

Slika 5. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige Zlatarovo zlato u katalogu KGZ-a

U primjeru se pojavljuju dva elementa iz skupine 1. Na prvom je mjestu glavni stvarni naslov (Zlatarovo zlato), a drugom podatak o odgovornosti. Podatak o odgovornosti je ime August Šenoa.

Iz skupine 4 ili skupine Izdavanje, proizvodnja, raspačavanje itd. imamo mjesto izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (Zagreb), naziv nakladnika (Bulaja naklada) i godinu izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (2018).

Iz skupine 5 ili skupine Materijalni opis imamo opseg koji broji jednu jedinicu građe.

Što se tiče skupine 7 ili skupine Napomena, istaknute su četiri napomene – prva je napomena o obliku sadržaja i vrsti medija, odnosno zahtjevi sustava. Ova se elektronička knjiga može čitati samo preko aplikacije ZaKi Book. Druga je ona o izvoru glavnog stvarnog naslova (stvarni naslov s naslovnice). Ta se napomena inače koristi samo kad podatak o glavnom stvarnom naslovu nismo našli na naslovnoj stranici. Treća je ponovno o obliku sadržaja i vrsti medija, odnosno vrsta datoteke. Radi se o formatu EPUB. Četvrta je napomena ona vezana za izvor podataka o izdanju koji je dio napomena o izdanju i bibliografskoj povijesti jedinice građe.

Kako se radi o podatku o izdanju elektroničke građe preuzetom iz drugog izvora podataka, to je navedeno u napomeni. Imamo dodatne tri napomene. Prva i druga navode podatke o odgovornosti kojih nema na jedinici građe (bilješka o autoru od Diane Zalar i metodički instrumentarij od Vladimira Veličkog). Treća je napomena ona o dodacima uz sadržaj koji pripada napomenama o sadržaju. Istaknuto je da ova jedinica građe sadrži I kviz jer je to bitno za korisnika.

Slijedi podatak o jeziku izdanja (hrvatski) koji je dio skupine 2 ili skupine Podatak o izdanju.

Sljedeća je navedena skupina 8 ili skupina Identifikator jedinice građe i uvjeti dostupnosti. Naveden je standardni identifikator (standardni broj) ISBN.

Na kraju se spominje skupina 0 ili skupina Oblik sadržaja. Vrsta medija je elektronički, a oblik sadržaja tekst u koji spada knjiga. Spajanjem ovih dvaju elemenata skupine 0 dobivamo elektroničku knjigu („ISBD,“ 2014) (<https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?action=search&fid0=2&fv0=e-knjiga>).

4.2. Katalog Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu

Dubrovačka trilogija / napisao Ivo Vojnović. ⓘ

Autor Vojnović, Ivo(9. 10. 1857.–30. 8. 1929.), književnik ▼

Impresum U Zagrebu : Matica hrvatske, 1902. (u Zagrebu : K. Albrecht (Jos. Wittasek))

Mjesto izdavanja Zagreb ▼

Mjesto tiskanja Zagreb ▼

Materijalni opis 157 str. ; 19 cm.

Napomena Sadržaj: Prélude. Dio 1. Allons enfants! ... Dio 2. Suton. Dio 3. Na taraci. Epilog: Na Mihajlu.

Jezik hrvatski ▼

Tiskar Tiskara Carla Albrehta (Zagreb) ▼

Nakladnik Matica hrvatska (Zagreb). ▼

Način izrade datoteke digitalizirana građa ▼

Format image/jpeg ▼

Vrsta knjiga ▼ • knjiga (1835. - 1940.) ▼
tekst ▼

Projekt Digitalizacija hrvatskih knjiga za virtualnu zbirku Reading Europe : European culture through the book ▼

Zbirka Europa čita = Reading Europe: European culture through the book ▼ • Opći fond NSK ▼

Prava Javno dobro ▼

NSK-ID 000051406

NBN.HR NBN: urn:nbn:hr:238:837816 ↗

Signatura 155.761sv93

<https://digitalna.nsk.hr/pb/?object=info&id=10732>

Slika 6. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige Dubrovačka trilogija u katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice

Iz skupine 1 ustroja ISBD-a pojavljuju se dvije sastavnice. Prva je glavni stvarni naslov (Dubrovačka trilogija), a druga podatak o odgovornosti. Podatak o odgovornosti ovdje je jedno

ime – Ivo Vojnović. Pod kategorijom autora navedeni su Vojnovićev datum rođenja i datum smrti te da je bio književnik.

Iz skupine 4 ili skupine Izdavanje, proizvodnja, raspačavanje itd. imamo mjesto izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (Zagreb), naziv nakladnika (Matica hrvatska) i godinu izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (1902). U zagradi su spomenuti mjesto tiskanja (u Zagrebu) i tiskar (K. Albrecht). Zagreb je mjesto izdavanja i mjesto tiskanja.

Iz skupine 5 ili skupine Materijalni opis imamo opseg 157 strana i dimenzije od 19 centimetara.

Što se tiče skupine 7 ili skupine Napomena, imamo jednu. Ta se napomena odnosi na izvor podataka o izdanju. Kako se radi o podatku o izdanju elektroničke građe preuzetom iz drugog izvora podataka (iz tiskane knjige budući da je digitalizirana građa), u elektroničku knjigu nisu preuzeti navedeni elementi.

Sljedeći je podatak o jeziku izdanja (hrvatski). Jezik je dio skupine 2 ili skupine Podatak o izdanju.

Ponovno se javlja skupina 4 s podacima o tiskaru (koji pripadaju podacima o tiskaru ili izrađivaču) i s podacima o nakladniku (koji su sastavnica podataka o nakladniku, proizvođaču i/ili raspačavatelju). Za tiskara je naveden naziv Tiskara Carla Albrechta u Zagrebu, a za nakladnika naziv Matica hrvatska u Zagrebu.

U skupini 0 ili skupini Oblik sadržaja spominje se da je građa digitalizirana što znači da je originalno tiskana građa pretvorena u elektronički oblik. Format je jpeg slika. Oblik sadržaja je tekst u koji spada knjiga. Naznačeno je i da promatrana elektronička knjiga pripada knjigama objavljenima od 1835. do 1940. godine. Spomenuto je da je promatrana jedinica građe dio projekata digitalizacije i zbirki.

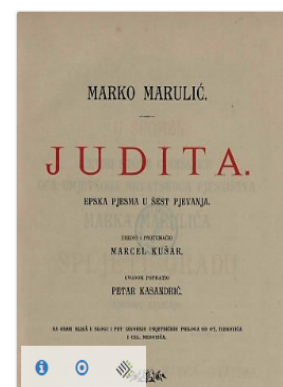
U skupini 7 ili skupini Napomena spomenut je podatak o naravi jedinice građe – javno dobro.

Zatim je navedena skupina 8 ili skupina Identifikator jedinice građe i uvjeti dostupnosti. Ovdje nije spomenut standardni identifikator (standardni broj) ISBN već tri druga identifikatora - NSK ID, NBN HR i signatura.

Judita : epska pjesma u šest pjevanja : sa osam slikâ u slogu i pet izvornih umjetničkih priloga od Ot. Ivekovića i Cel. Medovića / uredio i protumačio Marcel Kušar ; uvodom popratio Petar Kasandrić.

Autor [Marulić, Marko](#)(18. 8. 1450.–5. 1. 1524.)
Suradnik [Iveković, Oton](#)(17. 4. 1869.–4. 7. 1939.) • [Kasandrić, Petar](#) • [Kušar, Marcel](#) • [Medović, Mato Celestin](#)(17.11.1859.–20.1.1920.)
Impresum [Zagreb : Matica Hrvatska, 1901. \(u Zagrebu : K. Albrecht \(Jos. Wittasek\)\)](#)
Mjesto izdavanja [Zagreb](#)
Mjesto tiskanja [Zagreb](#)
Materijalni opis [LXXI, 114 str., 5 listova s tablama : ilustr. ; 25 cm.](#)
Napomena [Puna imena ilustratora: Oton Iveković i Mato Celestin Medović. • Bibliografija uz uvodnu raspravu. • Str. \[VII\]-VIII: \[Predgovor\] / M\[atrica\] H\[rvatska\]; str. \[IX\]-LXXI: Marko Marulić: život i djela / Petar Kasandrić.](#)
Opis [Prvo Marulićevo pjesničko djelo na hrvatskom jeziku nastalo 1501. god.](#)
Jezik [hrvatski](#)
Tiskar [Tiskara Carla Albrechta \(Zagreb\)](#)
Nakladnik [Matica hrvatska \(Zagreb\)](#)
Vremenski obuhvat [16. stoljeće](#)
Način izrade datoteke [digitalizirana građa](#)
Format [application/pdf](#)
Vrsta [knjiga \(1835. - 1940.\)](#) • [knjiga](#)
[tekst](#)
Zbirka [Adrianskoga mora sirena : digitalna zbirka knjiga o hrvatskoj obali Jadrana](#) • [Digitalna zbirka djela Marka Marulića](#)
Prava [Javno dobro](#)
NBN.HR [NBN: urn:nbn:hr:238:148814](#)
Signatura [000066387](#)
Signatura [155.165](#)

 <https://digitalna.nsk.hr/pb/?object=info&id=11197>

Slika 7. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige Judita u katalogu NSK

Iz skupine 1 ustroja ISBD-a pojavljuje se više elementa. Prvi je element glavni stvarni naslov (Judita), drugi podnaslov (epska pjesma u šest pjevanja), a treći podaci o odgovornosti. Prvi podatak o odgovornosti govori o umjetničkom doprinosu Ivekovića i Medovića. Slijedi urednik i tumač Marcel Kušar i pisac uvoda Petar Kasandrić. Kao autor naveden je Marko Marulić i uz njegovo su ime dodani datum rođenja i datum smrti. Spomenuti su i suradnici te su za neke od njih također navedeni datum rođenja i datum smrti. Ovdje navedeni podaci o odgovornosti spadaju u podskupinu Jedan ili više podataka o odgovornosti.

Iz skupine 4 ili skupine Izdavanje, proizvodnja, raspačavanje itd. imamo mjesto izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (Zagreb), naziv nakladnika (Matica hrvatska) i godinu izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (1902). U zagradi su navedeni mjesto tiskanja (u Zagrebu) i tiskar (K. Albrecht). Mjesto izdavanja i mjesto tiskanja je Zagreb.

Iz skupine 5 ili skupine Materijalni opis spomenut je broj zadnje numerirane stranice, što je tipično za staru omeđenu građu (LXXI – 71), opseg (114 strana), multimedija (5 listova s tablama), prisutnost ilustracija (ova je jedinica građe ilustrirana) i dimenzije (25 centimetara).

Što se tiče skupine 7 ili skupine Napomena, neke od napomena su ona o podacima o odgovornosti (ovdje o punim imenima ilustratora koji su spomenuti u skupini 1), napomene o sadržaju (bibliografija uz uvodnu raspravu) i napomenu o nakladničkoj cjelini (navedeno je značenje kratice M. H. – Matica hrvatska). Javlja se i napomena o opisivanom primjerku (godina u kojoj je nastalo prvo Marulićevo hrvatsko pjesničko djelo - nastalo 1501. godine).

Sljedeći je podatak o jeziku izdanja (hrvatski). Jezik je dio skupine 2 ili skupine Podatak o izdanju.

Ponovno se javlja skupina 4 s podacima o tiskaru (koji pripadaju podacima o tiskaru ili izrađivaču) i s podacima o nakladniku (koji pripadaju podacima o nakladniku, proizvođaču i/ili raspačavatelju). Za tiskara je naveden naziv Tiskara Carla Albrechta u Zagrebu, a za nakladnika naziv Matica hrvatska u Zagrebu. Za podskupinu godina izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja određen je vremenski obuhvat – 16. stoljeće.

U skupini 0 ili skupini Oblik sadržaja spominje se da je građa digitalizirana što znači da je originalno tiskana građa pretvorena u elektronički oblik. Ova se jedinica građe može čitati u aplikaciji koja je podržava i pdf-u. Oblik sadržaja je tekst u koji spada knjiga. Naznačeno je i da promatrana jedinica građe pripada knjigama objavljenima od 1835. do 1940. godine. Spomenuto je da je promatrana jedinica građe dio dvije zbirke – Adrianskoga mora sirena (ona pripada Digitalnoj zbirci knjiga o hrvatskoj obali Jadrana) i digitalne zbirke djela Marka Marulića.

U skupini 7 ili skupini Napomena spomenut je podatak o naravi jedinice građe – javno dobro.

Na kraju je navedena skupina 8 ili skupina Identifikator jedinice građe i uvjeti dostupnosti. Ovdje nije spomenut standardni identifikator (standardni broj) ISBN već NBN HR i dvije signature.

Pod starimi krovovi : zapisci i ulomci iz plemenitaškoga svieta / Ksaver Šandor-Gjalski.

Autor	Gjalski, Ksaver Šandor(26. 10. 1854.–6. 2. 1935.)
Impresum	U Zagrebu : Matica hrvatska, 1886. (u Zagrebu : Dionička tiskara)
Mjesto izdavanja	Zagreb
Mjesto tiskanja	Zagreb
Materijalni opis	199 str. ; 20 cm.
Jezik	hrvatski
Tiskar	Dionička tiskara (Zagreb)
Nakladnik	Matica hrvatska (Zagreb)
Format	application/pdf
Vrsta	knjiga • knjiga (1835. - 1940.) tekst
Projekt	Digitalizacija hrvatskih knjiga za virtualnu zbirku Reading Europe : European culture through the book
Zbirka	Europa čita = Reading Europe: European culture through the book • Opći fond NSK
Prava	Javno dobro
NSK-ID	000053361
NBN.HR	NBN: urn:nbn:hr:238:722657
Signatura	155.761sv33

 <https://digitalna.nsk.hr/pb/?object=info&id=10733>

Slika 8. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige Pod starimi krovovi u katalogu NSK

Iz skupine 1 pojavljuju se tri elementa. Najprije je spomenut glavni stvarni naslov (Pod starimi krovovi), zatim drugi podnaslov (zapisi i ulomci iz plemenitaškoga svieta) i podatak o odgovornosti. Podatak o odgovornosti je ime Ksaver Šandor Gjalski. Pod kategorijom autora navedeni su Gjalskijev datum rođenja i datum smrti.

Iz skupine 4 ili skupine Izdavanje, proizvodnja, raspačavanje itd. imamo mjesto izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (Zagreb), naziv nakladnika (Matica hrvatska) i godinu izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (1886). U zagradi su spomenuti mjesto tiskanja (u Zagrebu) i naziv tiskara (Dionička tiskara). Zagreb je mjesto izdavanja i mjesto tiskanja.

Iz skupine 5 ili skupine Materijalni opis imamo opseg od 199 strana i dimenzije od 20 centimetara.

Sljedeći je podatak o jeziku izdanja (hrvatski). Jezik je dio skupine 2 ili skupine Podatak o izdanju.

Ponovno se javlja skupina 4 s podacima o tiskaru (koji pripadaju podacima o tiskaru ili izrađivaču) i s podacima o nakladniku (koji pripadaju podacima o nakladniku, proizvođaču i/ili raspačavatelju). Za tiskara je naveden naziv Dionička tiskara u Zagrebu, a za nakladnika naziv Matica hrvatska u Zagrebu.

U skupini 0 ili skupini Oblik sadržaja spominje se da se ova jedinica građe može čitati u aplikaciji koja je podržava i pdf-u. Oblik sadržaja je knjiga koja spada pod tekst. Naznačeno je

i da promatrana elektronička knjiga pripada knjigama objavljenima od 1835. do 1940. godine. Spomenuto je da je promatrana jedinica građe dio dvaju projekata digitalizacije i dvaju zbirki.

U skupini 7 ili skupini Napomena nalazimo podatak o naravi jedinice građe – javno dobro.

Navedena je skupina 8 ili skupina Identifikator jedinice građe i uvjeti dostupnosti. Ovdje nije spomenut standardni identifikator (standardni broj) ISBN već tri druga identifikatora - NSK ID, NBN HR i signatura.

U registraturi : roman / Antun Kovačić.

Autor	Kovačić, Ante(6. 6. 1854.–10. 12. 1889.), književnik
Impresum	Zagreb : Matica hrvatska, 1911. (u Zagrebu : Dionička tiskara)
Mjesto izdavanja	Zagreb
Mjesto tiskanja	Zagreb
Materijalni opis	479 str. ; 21 cm.
Jezik	hrvatski
Tiskar	Dionička tiskara (Zagreb)
Nakladnik	Matica hrvatska (Zagreb).
Način izrade datoteke	digitalizirana građa
Format	application/pdf
Vrsta	knjiga • knjiga (1835. - 1940.) tekst
Projekt	Digitalizacija hrvatskih knjiga za virtualnu zbirku Reading Europe : European culture through the book
Zbirka	Europa čita = Reading Europe: European culture through the book • Opći fond NSK
Prava	Javno dobro
NSK-ID	000049964
NBN.HR	NBN: urn:nbn:hr:238:223398
Signatura	156.020

 <https://digitalna.nsk.hr/pb/?object=info&id=10728>

Slika 9. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige U registraturi u katalogu NSK

Iz skupine 1 ili skupine Stvarni naslovi i podaci o odgovornosti pojavljuju se tri elementa. Na prvom je mjestu glavni stvarni naslov (ovdje - U registraturi), drugi podnaslov koji navodi vrstu jedinice građe (roman) i podatak o odgovornosti. Podatak o odgovornosti sastoji se od jednog imena – Antun Kovačić. Pod kategorijom autora navedeni su Kovačićev datum rođenja i datum smrti te da je bio književnik.

Iz skupine 4 ili skupine Izdavanje, proizvodnja, raspačavanje itd. imamo mjesto izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (Zagreb), naziv nakladnika (Matica hrvatska) i godinu izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (1911). U zagradi su spomenuti mjesto tiskanja (u Zagrebu) i naziv tiskara (Dionička knjižara). Zagreb je mjesto izdavanja i mjesto tiskanja.

U skupini 0 ili skupini Oblik sadržaja spominje se da je građa digitalizirana što znači da je originalno tiskana građa pretvorena u elektronički oblik. Sadržaj se čita u aplikaciji koja ga podražava i u PDF-u. Oblik sadržaja je teksta, a vrsta teksta knjiga. Naznačeno je i da promatrana elektronička knjiga pripada knjigama objavljenima od 1835. do 1940. godine. Spomenuto je da je promatrana jedinica građe dio projekata digitalizacije i zbirki.

U skupini 7 ili skupini Napomena spomenut je podatak o naravi jedinice građe – javno dobro.

Zatim je navedena skupina 8 ili skupina Identifikator jedinice građe i uvjeti dostupnosti. Ovdje nije spomenut standardni identifikator (standardni broj) ISBN već tri druga identifikatora - NSK ID, NBN HR i signatura.

Zlatarovo zlato : historička pripoviest XVI. vieka / napisao August Šenoa. i

Autor Šenoa, August(14. 11. 1838–13. 12. 1881.) ▾

Impresum U Zagrebu : Kr. sveučil. knjižara Albrecht i Fiedler, 1878. (u Zagrebu : Tiskarski i litografski zavod C. Albrechta)

Mjesto izdavanja Zagreb ▾

Mjesto tiskanja Zagreb ▾

Materijalni opis 257 str. ; 20 cm.

Izdanje 2. izd.

Jezik hrvatski ▾

Tiskar Tiskara Carla Albrechta (Zagreb) ▾

Nakladnik Tiskara Carla Albrechta (Zagreb) ▾

Način izrade datoteke digitalizirana građa ▾

Format application/pdf ▾

Vrsta knjiga ▾ • knjiga (1835. - 1940.) ▾
tekst ▾

Projekt Digitalizacija hrvatskih knjiga za virtualnu zbirku Reading Europe : European culture through the book ▾

Zbirka Europa čita = Reading Europe: European culture through the book ▾ • Opći fond NSK ▾

Prava Javno dobro ▾

NSK-ID 000651612

NBN.HR NBN: urn:nbn:hr:238:092672

 <https://digitalna.nsk.hr/pb/?object=info&id=10737>

Slika 10. Prikaz katalognog zapisa elektroničke knjige Zlatarovo zlato u katalogu NSK

Iz skupine 1 ili skupine Stvarni naslovi i podaci o odgovornosti pojavljuju se tri elementa. Prvi je glavni stvarni naslov (Zlatarovo zlato), drugi podnaslov (historička pripoviest XVI. vieka) i podatak o odgovornosti. Podatak o odgovornosti sastoji se od jednog imena – August Šenoa. Pod kategorijom autora navedeni su Šenin datum rođenja i datum smrti.

Iz skupine 4 ili skupine Izdavanje, proizvodnja, raspačavanje itd. spomenuto je mjesto izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (Zagreb), skraćeni naziv nakladnika (Kr. sveučil. knjižara Albrecht i Fiedler) i godina izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (1878). U zagradi su spomenuti mjesto tiskanja (u Zagrebu) i naziv tiskara (Tiskarski i litografski zavod C. Albrechta). Zagreb je mjesto izdavanja i mjesto tiskanja.

Iz skupine 5 ili skupine Materijalni opis spomenuti su opseg (257 strana) i dimenzije (20 centimetara).

U skupini 2 ili skupini Izdanje spominje se je promatrana jedinica građe drugo izdanje.

Sljedeći je podatak o jeziku izdanja (hrvatski). Jezik je dio skupine 2 ili skupine Podatak o izdanju.

Ponovno imamo skupinu 4 s podacima o tiskaru (koji pripadaju podacima o tiskaru ili izrađivaču) i s podacima o nakladniku (koji pripadaju podacima o nakladniku, proizvođaču i/ili raspačavatelju). Za tiskara i nakladnika naveden je naziv Tiskara Carla Albrechta u Zagrebu.

U skupini 0 ili skupini Oblik sadržaja spominje se da je građa digitalizirana što znači da je originalno tiskana građa pretvorena u elektronički oblik. Sadržaj se čita u aplikaciji koja ga podražava i u PDF-u. Oblik sadržaja je tekst, a vrsta teksta knjiga. Naznačeno je i da promatrana elektronička knjiga pripada knjigama objavljenima od 1835. do 1940. godine. Spomenuto je da je promatrana jedinica građe dio projekata digitalizacije i zbirki.

U skupini 7 ili skupini Napomena spomenut je podatak o naravi jedinice građe – javno dobro.

Zatim je navedena skupina 8 ili skupina Identifikator jedinice građe i uvjeti dostupnosti. Ovdje nije spomenut standardni identifikator (standardni broj) ISBN već identifikatori - NSK ID i NBN HR („ISBD,“ 2014) (<http://digitalna.nsk.hr/>).

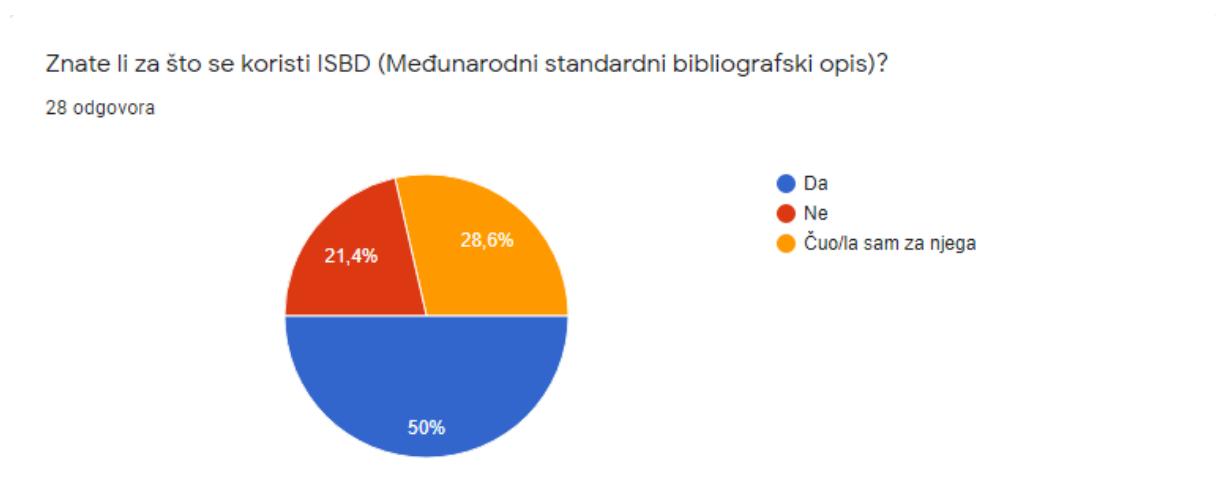
4.3. Usporedba prikaza kataložnih zapisa u katalozima KGZ-a i NSK-a

U gore navedenim primjerima proučavale su se elektroničke knjige istog naslova i različitog nakladnika. Naklada za primjere iz prvog kataloga (kataloga Knjižnica grada Zagreba) naziva se Bulaja naklada, a ona za primjere iz drugog kataloga (kataloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice) u četiri od pet primjera je Matica hrvatska. Primjeri iz prvog kataloga su izvorno elektroničke knjige, a primjeri iz drugog kataloga su izvorno tiskana građa koja je digitalizacijom pretvorena u elektroničku građu.

Pretpostavka je bila da će dva ISBD prikaza biti slična ili ista ako se radi o istom naslovu i istoj vrsti jedinice građe. Međutim, katalog Nacionalne i sveučilišne knjižnice sadrži više podataka o jedinici građe od kataloga Knjižnica grada Zagreba. On uz autora navodi njegov životni vijek i kojem razdoblju knjiga pripada promatrani sadržaj. Također, budući da se elektroničke knjige u dva kataloga razlikuju po izvoru, uz prikaz ISBD-a u katalogu Knjižnica grada Zagreba nisu vezani, primjerice, materijalni opis tiskane građe i projekt digitalizacije (<https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?action=search&fid0=2&fv0=e-knjiga>) (<http://digitalna.nsk.hr/>).

Preko elektroničke ankete pod nazivom Katalogizacija elektroničke knjige u hrvatskim knjižnicama provedeno je istraživanje kako bi se otkrilo koliko je studenata upoznato s katalogizacijom, koji im je prikaz ISBD-a prihvatljiviji te koje knjižnične kataloge pretražuju i zašto. U istraživanju je sudjelovalo 28 studenata preddiplomskog i diplomskih studija Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Postavljeno je šest pitanja.

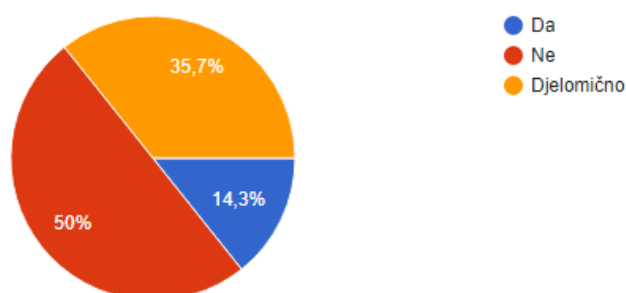
Najprije su postavljena pitanja vezana za funkciju Međunarodnog standardnog bibliografskog opisa (ISBD-a) kako bi se utvrdilo koliko studenata zna za što se koristi ISBD i kako se katalogizira građa. 50% ispitanika zna za što se koristi ISBD. Od tih četrnaest ispitanika dvanaest njih zna ili djelomično zna kako se katalogizira građa koristeći ISBD.

Slika 11. 1. pitanje ankete Katalogizacija elektroničke knjige u hrvatskim knjižnicama

Znate li kako se katalogizira građa koristeći ISBD?

28 odgovora

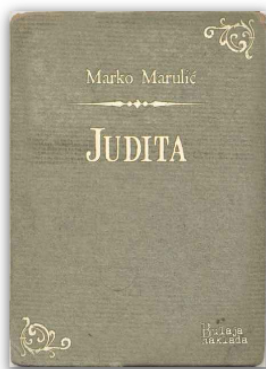

Slika 12. 2. pitanje ankete

Studentima su dani prikazi elektroničke knjige iz dvaju kataloga – kataloga Knjižnica grada Zagreba i kataloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Judita / Marko Marulić

Katalog Knjižnica grada Zagreba

Autor
Nakladnik
Materijalni opis
Zahtjevi sustava
Napomena o izvoru naslova
Vrsta datoteke
Napomena

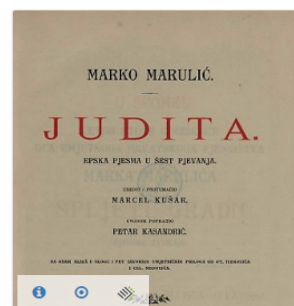
Klasifikacijska oznaka
Jezik
Standardni broj
Građa

[Marulić, Marko](#)
Zagreb : Bulaja naklada, 2011
1 online jedinica građe
ZaKi Book.
Stv. nasl. s naslovnice.
Publikacija u formatu EPUB.
Tekst priređen uz konzultacije slijedećih izd.: 1. Marulić, M. [Judita](#). Split : Književni krug, 1988. 2. Marulić, M. [Judita](#): Suzana; Pjesme. Zagreb : Matica hrvatska : Zora, 1970. 3. Marulić, M. Pjesme. Zagreb : JAZU, 1869.
Bilješka o autoru.
821.163.42-1(0.034EPUB) Hrvatska književnost. Pjesništvo. EPUB digitalni dokumenti [Q](#)
hrvatski
ISBN 978-953-328-096-7
[e-knjiga](#)

Slika 13. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige u katalogu KGZ-a (dodan naslov Katalog Knjižnica grada Zagreba)

Judita : epska pjesma u šest pjevanja : sa osam slikâ u slogu i pet izvornih umjetničkih priloga od Ot. Ivekovića i Cel. Medovića / uredio i protumačio Marcel Kušar ; uvodom popratio Petar Kasandrić.

Autor Marulić, Marko(18. 8. 1450.–5. 1. 1524.)
 Suradnik Iveković, Oton(17. 4. 1869.–4. 7. 1939.) • Kasandrić, Petar • Kušar, Marcel • Medović, Mato Celestin(17.11.1859.–20.1.1920.)
 Impresum Zagreb : Matica Hrvatska, 1901. (u Zagrebu : K. Albrecht (Jos. Wittasek))
 Mjesto izdavanja Zagreb
 Mjesto tiskanja Zagreb
 Materijalni opis LXXI, 114 str., 5 listova s tablama : ilustr. ; 25 cm.
 Napomena Puna imena ilustratora: Oton Iveković i Mato Celestin Medović. • Bibliografija uz uvodnu raspravu. • Str. [VII]-VIII: [Predgovor] / M.[atica] H.[rvatska]; str. [IX]-LXXI: Marko Marulić: život i djela / Petar Kasandrić.
 Opis Prvo Marulićevo pjesničko djelo na hrvatskom jeziku nastalo 1501. god.
 Jezik hrvatski
 Tiskar Tiskara Carla Albrechta (Zagreb)
 Nakladnik Matica hrvatska (Zagreb).
 Vremenski obuhvat 16. stoljeće
 Način izrade datoteke digitalizirana građa
 Format application/pdf
 Vrsta knjiga (1835. - 1940.) • knjiga
 tekst
 Zbirka Adrianskoga mora sirena : digitalna zbirka knjiga o hrvatskoj obali Jadrana • Digitalna zbirka djela Marka Marulića
 Prava Javno dobro
 NBN HR NBN: urn:nbn:hr:238:148814
 Signatura 000066387
 Signatura 155.165

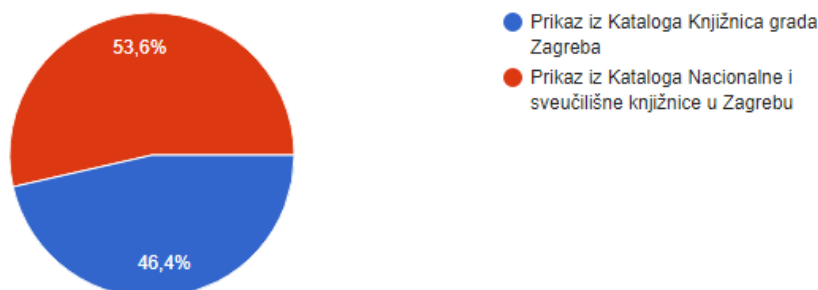
 <https://digitalna.nsk.hr/pb/?object=info&id=11197>

Slika 14. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige u katalogu NSK (dodan naslov Katalog Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu)

53.6% studenata odabralo je prikaz iz kataloga NSK kao pregledniji, odnosno prikaz po kojem bi lakše utvrdili je li to elektronička knjiga koju traže.

Pred Vama su dva prikaza ISBD-a elektroničke knjige, jedan iz kataloga Knjižnica grada Zagreba, a drugi iz kataloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Koji Vam se prikaz čini pregledniji, odnosno preko kojeg biste lakše utvrdili je li ova elektronička knjiga ona koju tražite (primjerice, po traženoj godini izdanja)?

28 odgovora

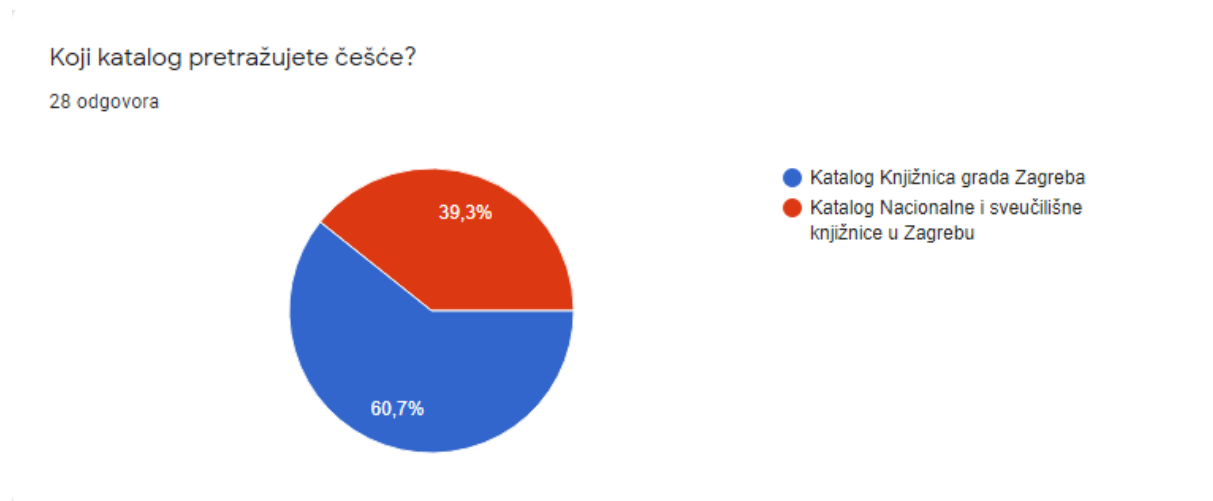
Slika 15. 3. pitanje ankete

Kada su pitani zašto preferiraju odabrani katalog, velika je većina ispitanika (82.1%) odgovorila da je razlog tome broj podataka. Drugi su više pretraživali u jednom katalogu. Od onih koji su izabrali katalog Nacionalne i sveučilišne knjižnice četrnaestero ga je odabralo zbog broja podataka.

Slika 16. 4. pitanje ankete

Sljedeće je pitanje ispitalo koji je katalog češće pretraživan od navedena dva. 60.7% ispitanih studenata češće pretražuje katalog Knjižnica grada Zagreba.

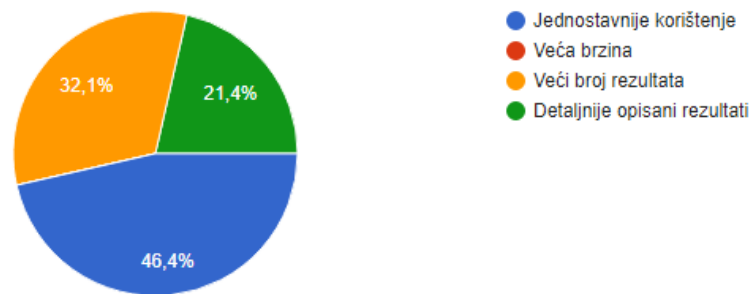
Slika 17. 5. pitanje ankete

U 6. pitanju ispituje se razlog zbog kojeg se neki katalog pretražuje češće – jednostavnije korištenje, veća brzina, veći broj rezultata ili detaljnije opisani rezultati. Većina studenata

(46.4%) odabrala je jednostavnije korištenje. Sljedeći po važnosti bio je veći broj rezultata, a zatim detaljnije opisani rezultati. Od onih koji više pretražuju katalog Nacionalne i sveučilišne knjižnice, šestero njih to radi jer taj katalog nudi veći broj rezultata.

Razlog tome je:

28 odgovora

Slika 18. 6. pitanje ankete

Može se vidjeti da je polovica svih ispitanika upoznata s ISBD-om i polovica zna kako funkcionira katalogizacija. 53.6% ispitanika smatra da je u prikazu ISBD-a elektroničke knjige kataloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice lakše pronaći traženu informaciju. Od njih je većina to izjavila zbog broja podataka. Kako prikaz ISBD-a u katalogu NSK sadrži veći broj podataka o jedinici, zaključuje se da studenti preferiraju opširnije i detaljnije opise. Međutim, kod uobičajenog pretraživanja, većina ispitanika odabire katalog Knjižnica grada Zagreba ili katalog KGZ zbog jednostavnijeg pretraživanja. Prema tome, studenti smatraju informativnost i jednostavnost najbitnijim odrednicama kataloga.

5. Zaključak

U knjižnicama se još uvijek prednost daje tiskanim izvorima pored elektroničkih knjiga. Jedan od razloga za to su promjenjivi standardi katalogiziranja za elektroničke knjige koji za realizaciju zahtijevaju puno vremena i financijskih sredstava. (Martin, 2007, p. 45). Tehnike i upute za katalogiziranje elektroničkih knjiga još se razvijaju (Martin & Mundle, 2021, p. 228). Brža katalogizacija te vrste građe mogla bi se postići suradnjom s prodavačima i drugim knjižnicama (Martin & Mundle, 2021, p. 235).

Preko kataloga knjižnica korisnike informira o građi u svom fondu te odgovara na pitanja. Tehnološkim razvojem nastaje elektronička verzija knjižničnog kataloga u kojoj su bibliografski zapisi povezani sa sadržajem, signaturom i podatkom o smještaju (Blažević, 2011, p. 4).

Bibliografski zapisi mogu opisivati elektroničke knjige. One su u katalogu Knjižnica grada Zagreba i Nacionalne i sveučilišne knjižnice ili katalogu NSK opisane Međunarodnim standardnim bibliografskim opisom (ISBD-om). Proučavane elektroničke knjige istog naslova, a različitog nakladnika razlikuju se po izvoru građe i broju podataka. Primjeri iz kataloga NSK su digitalizirane knjige s opširnijim ISBD prikazom, dok se u primjerima iz kataloga KGZ radi o elektroničkim knjigama sa sažetijim ISBD prikazom (<https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?action=search&fid0=2&fv0=e-knjiga>) (<http://digitalna.nsk.hr/>).

Prema provedenoj anketi, većina ispitanih studenata Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu smatra da je zbog broja podataka u ISBD prikazu lakše pronaći traženu informaciju u katalogu NSK nego u katalogu KGZ-a. S druge strane, drugi katalog nudi lakše pretraživanje svih jedinica građe. Možemo zaključiti da studenti traže knjižnični katalog koji lako pretraživ i ima detaljne ISBD prikaze (https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfc8tlkP7vw0I-2s4Tb4MVEZFGK1jAx7GWuzbjeoSsYJ1JtOw/viewform?usp=sf_link).

Literatura

1. Badurina, B. i Serdarušić, H. (2015). Percepcija e-knjige studenata u Hrvatskoj. *Liberallium: journal for the research of writing, books and cultural heritage institutions*, 8(2), 65-80. doi:<https://hrcak.srce.hr/168543>.
2. Barbarić, A. (2011). Skupina 0 ujednačenoga izdanja ISBD-a iz 2011. ili kako smo od opće oznake građe došli do oblika sadržaja i vrste medija. U S. Faletar Tanacković i D. Hasenay (Ur.), *14. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova*. Hrvatsko knjižničarsko društvo. https://www.researchgate.net/publication/322935992_Skupina_0_ujednacenoga_izdanja_ISB_D-a_iz_2011_ili_kako_smo_od_opce_oznake_grade_dosli_do_oblika_sadrzaja_i_vrste_medija.
3. Blažević, Dorica. (2011). *Katalogizacija : priručnik za stručni ispit*. Nediljko Dominović.
4. *Digitalne zbirke Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu*. (bez dat.). Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. <http://digitalna.nsk.hr/>.
5. Harman, M. (23.10.2018). Importance of eBooks in education. Kitaboo. <https://kitaboo.com/importance-of-ebooks-in-education/>.
6. *ISBD : međunarodni standardni bibliografski opis : objedinjeno izdanje* (2014). Hrvatsko knjižničarsko društvo.
7. *Katalog Knjižnica grada Zagreba*. (bez dat.). Knjižnice grada Zagreba. <https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?action=search&fid0=2&fv0=e-knjiga>.
8. Keča, M. (2012). E-knjiga - najnoviji oblik knjige. *Knjižničar/Knjižničarka : e-časopis Knjižničarskog društva Rijeka*, 3(3), 13-24. doi:<https://hrcak.srce.hr/233323>.
9. Martin, K. E. (2007). ATG Special Report -- Cataloging eBooks: an Overview of Issues and Challenges. *Against the Grain*, 19(1), 45-47. doi:<https://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5233&context=atg>.
10. Martin, K. E. i Mundle, K. (2021). Cataloging E-Books and Vendor Records. *Library Resources & Technical Services*, 54(4), 227-237. doi:<https://journals.ala.org/index.php/lrts/article/view/4976>.

11. Pažur, I. (2013). Zastupljenost elektroničke knjige u visokoškolskim i srodnim knjižnicama u Hrvatskoj. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 56(1-2), 171-192. doi:<https://hrcak.srce.hr/115108>.
12. Živković, D. (2012). Elektronička knjiga: knjiga između prošlosti i budućnosti. *Knjižničar/Knjižničarka : e-časopis Knjižničarskog društva Rijeka*, 3(3), 8-12. doi:<https://hrcak.srce.hr/233322>.

Popis slika

Slika 1. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige Dubrovačka trilogija u katalogu Knjižnica grada Zagreba (str. 16)

Slika 2. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige Judita u katalogu KGZ-a (str. 17)

Slika 3. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige Pod starim krovovima u katalogu KGZ-a (str. 18)

Slika 4. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige U registraturi u katalogu KGZ-a (str. 20)

Slika 5. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige Zlatarovo zlato u katalogu KGZ-a (str. 21)

Slika 6. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige Dubrovačka trilogija u katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice (str. 22)

Slika 7. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige Judita u katalogu NSK (str. 24)

Slika 8. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige Pod starimi krovovi u katalogu NSK (str. 26)

Slika 9. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige U registraturi u katalogu NSK (str. 27)

Slika 10. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige Zlatarovo zlato u katalogu NSK (str. 28)

Slika 11. 1. pitanje ankete Katalogizacija elektroničke knjige u hrvatskim knjižnicama (str. 30)

Slika 12. 2. pitanje ankete (str. 31)

Slika 13. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige u katalogu KGZ-a (dodan naslov Katalog Knjižnica grada Zagreba) (str. 31)

Slika 14. Prikaz kataložnog zapisa elektroničke knjige u katalogu NSK (dodan naslov Katalog Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu) (str. 32)

Slika 15. 3. pitanje ankete (str. 32)

Slika 16. 4. pitanje ankete (str. 33)

Slika 17. 5. pitanje ankete (str. 33)

Slika 18. 6. pitanje ankete (str. 34)

Katalogizacija elektroničke knjige u hrvatskim knjižnicama

Sažetak

Glavni je cilj pisanja ovog rada predstaviti elektroničku knjigu i ISBD, drugim riječima kako su nastali i od čega se sastoje. Nakon toga analizirat će se katalogizacija elektroničke knjige u dva kataloga – u katalogu Knjižnica grada Zagreba i u katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Istraživat će se elementi prikaza elektroničke knjige te sličnosti i razlike prikaza u dva kataloga. To će se napraviti tako da će s web stranica Katalog Knjižnica grada Zagreba i Katalog Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu biti odabrani primjeri elektroničkih knjiga. Nakon toga bit će kopiran ISBD svakog od tih primjera i bit će opisani njegovi dijelovi.

Na kraju će se usporediti sličnost prikaza istih naslova. Pretpostavka je da će dvije vrste prikaza biti slične ili iste. Također će se istražiti mišljenje studenata o prikazima elektroničke knjige i navedenim katalogzima općenito. Na taj će se način s njihove perspektive odrediti koji je prikaz prilagođeniji korisnicima knjižnica.

Ključne riječi: elektronička knjiga, katalogizacija, ISBD, Knjižnice grada Zagreba, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Cataloging of electronic books in Croatian libraries

Summary

The main goal of writing this paper is to introduce the electronic book and the ISBD, in other words how they were created and what they consist of. After that, the cataloging of the electronic book will be analyzed in two catalogs – in the Catalog of the Libraries of the City of Zagreb and in the Catalog of the National and University Library in Zagreb. The elements of the electronic book display and the similarities and differences of the display in the two catalogs will be researched. This will be done by selecting examples of electronic books from the websites of the Catalog of Libraries of the City of Zagreb and the Catalog of the National and University Library in Zagreb. The ISBD of each of these examples will then be copied and parts of it will be described.

Finally the similarity between displays of the same title will be compared. The assumption is that the two types of displays will be similar or the same. Students' opinions on electronic book displays and listed catalogs in general will also be explored. In this way, it will be determined from their perspective which display is more suitable for library users.

Keywords: electronic book, cataloging, ISBD, Libraries of the City of Zagreb, National and University Library in Zagreb